

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد مرودشت
دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

گرایش :
راهنمایی و مشاوره

عنوان :

بررسی رابطه درونگرایی و برونگرایی با سازگاری زوجین شهر شیراز

استاد راهنما :
دکتر لادن معین

استاد مشاور :
دکتر صغری استوار

نگارش :
فاطمه کمالی

زمستان ۱۳۸۹

به نام خداوند بخشنده مهربان

«انسان را درباره پدر و مادرش سفاکتر کردیم که شکر گزار من و پدر و مادرش باشد که بازگشت همه به سوی من خواهد بود»

(سوره لقمان - آیه ۱۴)

این دست نوشته را تقدیم به پدر، مادر و همسر مهربانم می‌نمایم که با صبر و شکیبایی خویش و تحمل سختی‌های زندگی طعم خوش زندگی را به من هدیه دادند و به من آموختند که گفتار نیک، ایمان به خدا، پاکی و نجابت، تحصیل علم و دانش و سعی در ایجاد عدالت و فروتن بودن را سرلوحه زندگی خویش قرار دهیم.

حمد و سپاس خدایی که انسان را آفرید و به او قدرت تفکر و تعلق بخشید، تا در سایه الطاف بی کرانش همواره به کسب و تحصیل علم بپردازد و اکنون که به یاری خدا در شرف فارغ التحصیلی دوره کارشناسی ارشد قرار گرفته‌ام بر خود واجب می‌دانم که از زحمات دلسوزانه و بی دریغ تمامی دست‌اندرکاران دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت، اساتید محترم این واحد دانشگاهی و تمامی عزیزانی که به نحوی در طول دوران تحصیل راهنمایی اینجانب بوده‌اند به خصوص اساتید راهنما سرکار خانم دکتر معین و استاد مشاور سرکار خانم دکتر استوار تقدیر و تشکر به عمل آورم و توفیق روز افزون تک تک عزیزان را از درگاه خداوند منان خواستارم.

تقدیری به شما که با محبت‌های خودتان چراغ امیدآیندگان را روشن می‌نمایید.

چکیده

بررسی مسائل و مشکلاتی که منجر به فروپاشی خانواده و روابط زناشویی می گردد ، ضروری به نظر می رسد از طرف دیگر با توجه به بالا رفتن میزان طلاق و ناسازگاری های زناشویی ، نیاز به انجام پژوهشهای وسیع در این زمینه احساس می شود که تحقیق حاضر در همین راستا صورت پذیرفت و هدف از پژوهش حاضر بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی (درونگرایی و برونگرایی) و سازگاری زناشویی بود .

این تحقیق را می توان از نوع تحقیقات بنیادی و کاربردی دانست و با توجه به ماهیت موضوع و اهداف پژوهش از روش همبستگی استفاده شده است . برای جمع آوری داده ها از روش میدانی استفاده شده و متغیرها توسط پرسشنامه در سال ۱۳۸۹ سنجش شده اند و جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق کلیه زوجین شهر شیراز در سال ۱۳۸۹ می باشند . نمونه این پژوهش ۵۰ زوج می باشند که به صورت تصادفی ساده انتخاب گردیدند و از آنجا که تحقیق از نوع همبستگی است حجم نمونه حجم مناسبی برای پژوهش و تحلیل استنباطی داده ها است و تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که دو گروه از نظر درونگرایی تفاوت معنی داری ندارند و با هم برابرند ، ولی از برونگرایی تفاوت معنی داری داشتند . با توجه به اینکه میانگین نمرات برونگرایی در گروه سازگار (۲۹/۵۸) از میانگین درونگرایی گروه ناسازگار (۲۸/۳۷) بیشتر می باشد ، لذا نتیجه می گیریم که میزان درونگرایی در گروه سازگار بیشتر است . از مجموع پژوهشهای مختلف چنین استنباط می گردد که یک رابطه زناشویی با سازگاری خوب رابطه ای است که نگرش ها و اعمال هر یک از شریک ها محیطی را فراهم می کند که جهت عملکرد مناسب ساختارهای شخصیتی خود و شریکش ، خصوصاً در حوزه ارتباطات اولیه ، مطلوب باشد . بنابراین با توجه به اهمیت و نقش سازگاری در روابط بین زوجین و افزایش کیفیت زندگی زناشویی و از سویی با عنایت به نتایج پژوهشهای مختلف در این زمینه ، لزوم توجه و بررسی این متغیر در جهت کاهش تعارضات ، مشکلات ، بهبود و افزایش رضایت در روابط زناشویی احساس می گردد .

واژه های کلیدی: شخصیت ، درونگرایی ، برونگرایی ، سازگاری زوجین

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول : کلیات تحقیق
۲.....	۱-۱ مقدمه
۵.....	۲-۱ بیان مساله
۷.....	۳-۱ اهمیت و ضرورت پژوهش
۸.....	۴-۱ هدف پژوهش
۸.....	۱-۴-۱ هدف کلی
۸.....	۲-۴-۱ اهداف فرعی
۹.....	۵-۱ فرضیه های تحقیق
۹.....	۱-۵-۱ فرضیه اصلی
۹.....	۲-۵-۱ فرضیه های فرعی
۹.....	۶-۱ تعاریف متغیرها
۱۰.....	۷-۱ تعاریف نظری و عملیاتی متغیرهای پژوهش
۱۰.....	۱-۷-۱ تعاریف نظری

۱-۷-۲ تعاریف عملیاتی ۱۱

فصل دوم : ادبیات و پیشینه پژوهش

۱-۲ مقدمه ۱۳

۲-۲ مبانی نظری ۱۴

۱-۲-۲ مبانی نظری ویژگیهای شخصیتی ۱۴

۱-۱-۲-۲ تعریف شخصیت از نظر روان شناسی ۱۴

۲-۱-۲-۲ تعریف شخصیت ۱۴

۳-۱-۲-۲ ثبات یا تغییر شخصیت ۱۶

۴-۱-۲-۲ مراحل رشد شخصیت ۱۸

۵-۱-۲-۲ نظریه های شخصیت ۲۱

الف) رویکرد روان کاوی ۲۱

ب) رویکرد صفت ۲۲

ج) رویکرد گستره زندگی ۲۳

د) رویکرد انسان گرایی ۲۳

ر) رویکرد شناختی ۲۴

ه) رویکرد رفتاری ۲۴

ی) رویکرد یادگیری اجتماعی ۲۴

۶-۱-۲-۲ دیدگاههای متفاوت در زمینه شخصیت ۲۵

۱-۶-۱-۲-۲ نظریه تحلیلی فروید ۲۵

۲-۶-۱-۲-۲ نظریه زیستی اجتماعی آلپورت ۲۶

۲۷.....	۳-۶-۱-۲-۲ نظریه تحلیل عوامل ریموند، بی.کتل
۲۹.....	۲-۲-۲ مبانی نظری سازگاری زوجین
۳۱.....	۱-۲-۲-۲ نظریه‌های خانواده درمانی
۳۱.....	۱-۱-۲-۲-۲ نظریه شناخت درمانی
۳۱.....	۲-۱-۲-۲-۲ نظریه عاطفی - عقلانی
۳۴.....	۳-۱-۲-۲-۲ نظریه سیستمی
۳۴.....	۴-۱-۲-۲-۲ نظریه رفتار درمانی
۳۶.....	۵-۱-۲-۲-۲ نظریه مراجع - محوری
۳۶.....	۶-۱-۲-۲-۲ سایر نظریه‌های خانواده درمانی
۳۶.....	۱-۶-۱-۲-۲-۲ نظریه سیبرنتیک
۳۷.....	۲-۶-۱-۲-۲-۲ نظریه ارتباطات
۳۸.....	۲-۲-۲-۲ تعریف رضایت
۳۹.....	۳-۲-۲-۲ تعریف رضایتمندی زناشویی
۳۹.....	۴-۲-۲-۲ ازدواج
۳۹.....	۱-۴-۲-۲-۲ تعریف ازدواج
۴۰.....	۲-۴-۲-۲-۲ فوائد ازدواج
۴۱.....	۳-۴-۲-۲-۲ ازدواج دختر و پسر ریشه‌های دوران کودکی
۴۳.....	۴-۴-۲-۲-۲ مهمترین عوامل برای ازدواجهای موفق
۴۳.....	۵-۴-۲-۲-۲ پختگی روانی و رشد عاطفی فکری طرفین
۴۴.....	۶-۴-۲-۲-۲ طرز تفکر و عقاید و تمایلات

۴۵.....	۷-۴-۲-۲-۲ طرز تلقی و نگرش‌ها
۴۵.....	۸-۴-۲-۲-۲ عقاید مذهبی
۴۶.....	۹-۴-۲-۲-۲ اختلافات طبقاتی
۴۶.....	۱۰-۴-۲-۲-۲ میزان تحصیلات
۴۶.....	۱۱-۴-۲-۲-۲ توافق و طرز فکر درباره امور جنسی
۴۷.....	۱۲-۴-۲-۲-۲ تولد فرزند
۴۸.....	۱۳-۴-۲-۲-۲ تعداد فرزندان
۴۸.....	۱۴-۴-۲-۲-۲ اخلاق
۴۸.....	۱۵-۴-۲-۲-۲ دخالت اطرافیان و بستگان
۴۹.....	۱۶-۴-۲-۲-۲ تفاوت سنی بین زن و شوهر
۴۹.....	۱۷-۴-۲-۲-۲ رابطه با اولیاء
۵۰.....	۱۸-۴-۲-۲-۲ ویژگی‌هایی که در امر زناشویی نقش منفی دارد
۵۱.....	۱۹-۴-۲-۲-۲ وجوهی از اختلافات زناشویی
۵۱.....	۲۰-۴-۲-۲-۲ نیازهای احساسی زن و مرد
۵۲.....	۲۱-۴-۲-۲-۲ چگونه می‌توان در زندگی خوشبخت بود
۵۳.....	۲۲-۴-۲-۲-۲ نیاز اساسی ازدواج موفق
۵۴.....	۲۳-۴-۲-۲-۲ تاثیر فروپاشی ازدواج و جامعه
۵۵.....	۲۴-۴-۲-۲-۲ انواع عوارض بعد از طلاق
۵۶.....	۲۵-۴-۲-۲-۲ توصیه جهت ارتقاء سازگاری زن و شوهر
۵۹.....	۵-۲-۲-۲ عوامل موثر در استحکام زندگی زناشویی

۵۹.....	۱-۵-۲-۲-۲ عامل اجتماعی
۶۱.....	۲-۵-۲-۲-۲ عامل اقتصادی
۶۳.....	۳-۵-۲-۲-۲ عامل ظاهری
۶۵.....	۴-۵-۲-۲-۲ عامل تحصیلی
۶۶.....	۵-۵-۲-۲-۲ عامل جنسی
۷۰.....	۳-۲ تحقیقات انجام شده
۷۰.....	۱-۳-۲ تحقیقات انجام شده داخلی
۸۱.....	۲-۳-۲ تحقیقات انجام شده خارجی

فصل سوم : روش تحقیق

۸۸.....	۱-۳ مقدمه
۸۸.....	۲-۳ روش تحقیق
۸۹.....	۳-۳ جامعه آماری
۸۹.....	۴-۳ حجم نمونه و روش نمونه گیری
۸۹.....	۵-۳ ابزار اندازه گیری
۹۱.....	۶-۳ روش اجرا
۹۱.....	۷-۳ روش جمع آوری اطلاعات و روش های آماری
۹۲.....	۸-۳ بررسی و تجزیه و تحلیل داده های تحقیق

فصل چهارم : تجزیه و تحلیل اطلاعات

۹۴.....	۱-۴ مقدمه
۹۵.....	۲-۴ آمار توصیفی

۳-۴ آمارهای استنباطی ۱۰۴

فصل پنجم : بحث و نتیجه گیری

۱-۵ مقدمه ۱۰۷

۲-۵ نتیجه گیری از فرضیه ها ۱۰۷

۳-۵ نتیجه گیری ۱۰۸

۴-۵ پیشنهادات ۱۱۰

۵-۵ محدودیت‌های پژوهش ۱۱۱

ضمائم (پیوست ها) ۱۱۲

الف : مقیاس سازگاری زن و شوهر أ

ب : پرسشنامه شخصیت آیزنک ت

منابع فارسی ۱۱۳

الف : منابع فارسی ۱۱۴

ب : منابع انگلیسی ۱۱۶

چکیده انگلیسی ۱۱۷

فهرست جدول ها

صفحه	عنوان
	فصل چهارم : تجزیه و تحلیل اطلاعات
۹۵	۱-۴ فراوانی و درصد فراوانی دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۹۶	۲-۴ فراوانی و درصد فراوانی سن دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۹۸	۳-۴ فراوانی و درصد فراوانی جنسیت دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۹۹	۴-۴ فراوانی و درصد فراوانی تحصیلات دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۱۰۰	۵-۴ فراوانی و درصد فراوانی شغل دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۱۰۱	۶-۴ فراوانی و درصد فراوانی بر اساس متغیر شخصیت درونگرا دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۱۰۳	۷-۴ فراوانی و درصد فراوانی بر اساس متغیر شخصیت برونگرا دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۱۰۴	۸-۴ t محاسبه شده نمرات شخصیت درونگرا به تفکیک دو گروه سازگار و ناسازگار
۱۰۵	۹-۴ t محاسبه شده نمرات شخصیت برونگرا به تفکیک دو گروه سازگار و ناسازگار

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
	فصل چهارم : تجزیه و تحلیل اطلاعات
۹۵	۱-۴ فراوانی و درصد فراوانی دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۹۷	۲-۴ توزیع فراوانی درصد پاسخ گویان بر اساس سن در دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۹۸	۳-۴ فراوانی و درصد فراوانی جنسیت دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۹۹	۴-۴ فراوانی و درصد فراوانی تحصیلات دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار
۱۰۱	۵-۴ فراوانی و درصد فراوانی شغل دو گروه زوجین سازگار و ناسازگار

فصل اول :
(کلیات تحقیق)

۱-۱- مقدمه

ازدواج یک مولفه بسیار مهم و با ارزش در حیات انسان تلقی می گردد. ازدواج یک نهاد اجتماعی است که پایه و اساس ارتباط انسانی را تشکیل می دهد. به واسطه ازدواج مرد و زن از طریق یک نیروی ناشی از غرایز، آیین محبت و عشق به هم جذب می شوند، به طور آزادانه و کامل متعهد یکدیگر شده تا واحد پویایی را به عنوان خانواده ایجاد نمایند (احمدی و همکاران، ۱۳۸۴) به این دلیل خانواده تنها نظام اجتماعی است که رسماً در همه جوامع پذیرفته شده است. خانواده محیطی مقدس، با صفا و به زیباترین تعبیر قرآنی محل سکون و آرامش واقعی است (سوره روم، آیه ۲۱) آنچه در ازدواج مهم می باشد، سازگاری زناشویی و رضایت ازدواج است. سازگاری زناشویی برون سازی زن و شوهر با یکدیگر، در هر مقطعی از زمان است (ثنایی، ۱۳۷۹) و فرایندی است که در طول زندگی زن و شوهر بوجود می آید؛ زیرا لازمه ی آن انطباق سلیقه ها، شناخت صفات شخصیتی، ایجاد الگوهای مرادده ای است (لاسول و لاسول، نقل از احمدی و همکاران، ۱۳۸۴). سازگاری زناشویی بر بسیاری از ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسان ها تاثیر می گذارد. در واقع سنگ زیربنای عملکرد خوب خانواده است و نقش والدینی را تسهیل می کند (کامینگ و اوریلی^۱، نقل از احمدی و همکاران، ۱۳۸۴)، عمر زن و شوهر را زیاد می کند (کومبز^۲، ۱۹۹۱)، باعث افزایش سلامتی (دمو و آلین^۳، ۱۹۹۶)، توسعه اقتصادی (وایت^۴، نقل از احمدی، فتحی آشتیانی، نوابی نژاد، ۱۳۸۴)، رضایت بیشتر از زندگی (ناک^۵، ۱۹۹۵)، کاهش مشکلات روان شناختی (ریچارد^۱ و همکاران

^۱ -Kaming & Orili

^۲ -Kombez

^۳ -Demo & Alin

^۴ -Wait

^۵ -Nak

، ۱۹۹۰؛ هورویتز^۲، هلن و سندرا^۳، ۱۹۹۷)، مدیریت بهتر تعارض (آبراهام و براین، ۲۰۰۰)، مهارت های بهتر ارتباطی و حل مساله (جانسون^۴ و همکاران، ۲۰۰۵؛ رضازاده، ۱۳۸۷)، مهارت های بهتر حل تعارضات (شفیعی نیا، ۱۳۸۱) می شود. عوامل متعددی به عنوان موثر بر سازگاری زناشویی شناسایی شده است که از بین آنها می توان به عوامل زمینه ای - فردی مختلفی از قبیل: خانواده اصلی (وضعیت ازدواج والدین، وضعیت بهداشت روانی والدین، وضع کارکرد خانواده پدری)؛ عوامل اجتماعی فرهنگی (میزان حمایت والدین زوجین، سن ازدواج، آموزش و تحصیلات، درآمد و شغل، طبقه و گروه اجتماعی، نوع جامعه)؛ وضعیت فعلی زندگی (حمایت دوستان، فشارهای درونی و بیرونی)؛ عوامل ارتباطی - دوجانبه ای از قبیل: همگنی (همسانی در مذهب، همسانی در وضعیت اجتماعی - اقتصادی، همسانی در سن، همسانی در هوش، همسانی در تحصیلات، همسانی در ویژگی های کلی شخصیتی)؛ فرایندهای بین فردی (درجه و میزان شناخت یکدیگر، مدت نامزدی و ازدواج، روابط قبل از ازدواج، حاملگی و تولد کودک، مهارت های ارتباطی)؛ ویژگی های فردی (سلامت عاطفی، ویژگی های شخصیتی، مهارت های بین فردی، انطباق با آداب و رسوم، سلامت جسمانی) اشاره کرد (نقل از احمدی و همکاران، ۱۳۸۴).

بنابراین در یک دید کلی در مطالعات مربوط به شناسایی عوامل تاثیر گذار بر کیفیت زناشویی، دو دیدگاه مطرح شده است، دیدگاه درون شخصی و دیدگاه برون شخصی، به نظر می رسد که دیدگاه درون شخصی، صفات شخصیتی و الگوهای تعامل بین فردی در کیفیت روابط زوجین اهمیت دارد (کالگین^۵، هوستون و هاتس^۶، نقل از احدی، ۱۳۸۶). اما آنچه نقش آن به خوبی شناخته نشده ترکیب ویژگی های شخصیت و شیوه های حل تعارض بین فردی در سازگاری زناشویی است. آلپورت به پیوند ویژگی های مختلف شناختی و عاطفی انسان به شخصیت تاکید می کند و معتقدند شخصیت سازمان پویای درون شخصی است که از نظام های روانی جسمانی تشکیل یافته، و این نظام ها الگوهای شاخص رفتار، افکار، و احساسات شخصی

¹ -Richard

² -Horowitz

³ -Helen & Sandra

⁴ -Janson

⁵ -Kalgin

⁶ -Hoston & Hats

را ایجاد می کند (پور شریفی ، مهریار ، ۱۳۸۲) . و به درک ما از رفتار یک فرد خاص کمک می کند که به پیش بینی بهتر اعمال آتی یک فرد خاص می انجامد (لاینون و گود اشتاین^۱ ، ۱۳۸۲ ص ۳۳) . در همین رابطه نتایج پژوهش های مختلف مانند (عبداله زاده ، ۱۳۸۲ ؛ احدی ، ۱۳۸۶ ؛ برادبوری و فین چام^۲ ، ۲۰۰۰ ؛ نمچک والس^۳ نقل از شکر کن و همکاران ، ۱۳۸۵ ؛ واتسون^۴ ، فوبارد و وایز^۵ ، ۲۰۰۰ ؛ وایت و همکاران ، ۲۰۰۴ ؛ فیشر و مک نولتی^۶ ، ۲۰۰۸) نشان می دهد ابعاد مختلف شخصیت نقش مهمی در تبیین سازگاری زناشویی دارند . چنانچه بررسی مجموع این پژوهش ها حاکی از آن است که بین ابعاد شخصیتی برون گرایی ، دلیپذیر بودن و با وجدان بودن با رضایت زناشویی رابطه مثبت وجود دارد و بعد روان رنجور خوبی به صورت منفی با رضایت زناشویی در ارتباط است و در مورد تاثیر تجربه پذیری همگرایی کمتری بین پژوهش های مختلف وجود دارد . بنابراین نحوه رفتار هر فرد و عملکرد کنونی وی از جمله رفتارهای سن فردی مانند تعاملهای اجتماعی و روابط زوجی از الگوهای تبعیت می کند که صرفاً حاصل موقعیت کنونی نیستند ، بلکه از تحول و فرآیند شکل گیری شخصیت ناشی می شوند و شخصیت نقش عمده ای را در این زمینه ایفا می کند . لذا می توان گفت شخصیت هر فرد پیش بینی مناسبی در مورد روابط ، علائق و خواسته های وی می باشد . در حقیقت شخصیت همان الگوی کلی رفتار ، علائق ، استعدادها ، تواناییها ، گرایشها و صفات دیگر فرد می باشد . با توجه به مطالب فوق ، می توان گفت ویژگیهای شخصیتی هر فرد نقش مهمی را در مورد کیفیت روابط زناشویی وی ایفا می کند . مطالعات و تحقیقات متعددی که در این مورد صورت گرفته بر وجود رابطه بین این دو متغیر تاکید کرده اند . مثلاً افرادی که از نظر شخصیتی همیشه صبور بوده اند ، در روابط اجتماعی و زناشویی خود نیز همین خصوصیات را حفظ کرده و روابط رضایت بخشی را داشته اند . بنابراین صفات شخصیتی طرفین ازدواج ، می تواند سبب یک وصلت با ثبات و رضایت متقابل بشود و یا اینکه بی ثباتی و نارضایتی را دامن بزند . با

¹ -Linon & Godeshtain

² -Beradbori & Fincham

³ -Nemchek Walsen

⁴ -Watson

⁵ -Fobard & Waiz

⁶ -Fisher & Maknoleti

توجه به اهمیت زیادی که جوامع امروزی برای استحکام و بقاء کانون خانواده و سلامت و بهزیستی افراد جامعه قائل هستند ، بررسی مسائل و مشکلاتی که منجر به فروپاشی خانواده و روابط زناشویی می گردد ، ضروری به نظر می رسد ، از طرف دیگر با توجه به بالا رفتن میزان طلاق و ناسازگاری های زناشویی ، نیاز به انجام پژوهشهای وسیع در این زمینه احساس می شود که تحقیق حاضر در همین راستا صورت می گیرد و محقق می کوشد تا ویژگیهای شخصیتی (درونگرایی و برونگرایی) زوجین را به عنوان یکی از عوامل مؤثر در سازگاری زناشویی مورد بررسی قرار دهد .

۱-۲- بیان مساله

طبقه بندی شخصیت در تاریخ بشر قدمتی طولانی دارد . در زمان جالینوس نوعی طبقه بندی شخصیت متداول بوده است . جالینوس چهار مزاج سودای ، صفرای ، دموی و بلغمی را مطرح نمود که در طول تاریخ مورد توجه و استفاده قرار گرفته است . این تقسیم بندی از سوی امانوئل کانت^۱ (۱۷۹۸) فیلسوف معروف نیز مورد پذیرش و حمایت قرار گرفت .

مطالعه شخصیت افراد به منظور پیش بینی رفتارشان در روان شناسی جایگاه ویژه دارد . وونت^۲ در سال ۱۸۸۰ بجای نظریه مقوله ای ، نظریه ابعادی را مطرح کرد و افراد را از دو بعد مورد مطالعه قرار داد . طبق نظریه وونت افراد از حیث تغییر پذیری و تغییر ناپذیری و نیز از جهت استواری هیجانی و ناستواری هیجانی می توانند درجاتی از این ابعاد را در رفتارهای خود نشان دهند .

آیزنک^۳ نشان داده که ابعاد اصلی شخصیت با چهار مزاج سودای ، صفرای ، دموی و بلغمی که به وسیله بقراط در ۲۴۰۰ سال پیش بیان شده است مطابقت دارد . به اعتقاد آیزنک ، تفاوت های واضحی بین درونگراها و برونگراها وجود دارد . نمونه بارز برونگرا کسی است که مردم آمیز است . از مهمانی خوشش می آید ، دوستان بسیار دارد ، به سخن گفتن با دیگران نیاز دارد و آدم چندان با ثباتی نیست . نمونه بارز درونگرا فردی است کم حرف و گوشه گیر که در خود فرو رفته و بیشتر به کتاب علاقه دارد تا به آدم ها ،

^۱ - Imaanvel Kant

^۲ - Wundt .V

^۳ - Eysenck

آدم توداری است و دوستان چندانی بیشتر ندارد ، زندگی منظم و باقاعده را دوست دارد ، و برای معیارهای اخلاقی ارزش فراوان قائل است . مجموعه این پژوهشها و دیگر یافته ها در این حوزه مؤید این نکته است که هر چند باز خروردها و رفتارهای درونگراها به طور معنی دار با برونگراها متفاوت است . اما پژوهش قابل ذکری در مورد تاثیر درونگرایی و برونگرایی بر میزان سازگاری زوجین صورت نگرفته و یا حداقل این پژوهشگر بدان دست نیافته است؛ضمن آنکه پژوهش های متعددی درباره سایر ویژگیهای شخصیتی و سازگاری زوجین انجام شده است . به عنوان مثال در یکی از پژوهش ها که توسط ملازاده انجام شد، مشخص گردید همبستگی در عوامل شخصیت پرسشنامه ۱۶ عاملی کتل در زوج های سازگار در سطح ۹۵ در صد اطمینان بیشتر از زوج های در حال طلاق است و بر عکس زن ها و شوهرهای گروه در حال طلاق نسبت به گروه مقایسه در تعداد بیشتری از عوامل شخصیت با یکدیگر تفاوت معنادار دارند.(ملازاده،۱۳۷۲)

در پژوهش دیگری ، خدایپناهی نشان داد بین نمرات ویژگیهای شخصیت از نظر تهییج طلبی شوهران نسبت به همسرانشان با $t=77/2$ اطمینان معنادار است (خدایپناهی .م.ک. ۱۳۷۴) . نوایی نژاد نیز در پژوهشی به این نتیجه رسید که بین ازدواج موفق با الگوی رفتاری تیپ A ($r=0/20$) و ازدواج موفق و برونگرایی ($r=0/16$) اطمینان همبستگی مثبت وجود دارد (نوایی نژاد ، ۱۳۷۶) .

در همین راستا ، رابرت وینچ و همکاران او نیز در نظریه خود به نام « نیاز به شخصیت مکمل » اظهار می دارند در مجموعه ای از افراد واجد شرایط ، افرادی که الگوهای نیازهایشان ارضای متقابل را تامین کند ، همدیگر را به عنوان شریک ازدواج انتخاب می کنند . در نتیجه ، الگوهای نیازهای زوجین مکمل یکدیگر خواهد بود ، نه مشابه (بنی اسدی شهر بابک ، ۱۳۷۵) .

با توجه به نتایج پژوهش ها و مطالبی که ذکر شد و همچنین با توجه به تاثیری که ویژگیهای شخصیتی درونگرایی و برونگرایی بر رفتار آدمی و روابط بین فردی دارد ، پژوهش حاضر به منظور پاسخگویی به این مساله طرح ریزی و اجرا گردید که آیا با تعیین میزان درونگرایی و برونگرایی به عنوان یکی از مهمترین مؤثرترین ویژگیهای شخصیتی ، می توان سازگاری زوجین را افزایش داد ؟

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

مطالعه جنبه های روانشناختی ارتباطات بین فردی یکی از مهمترین موضوع های مورد بحث در روانشناسی است که اساسی ترین نوع اینگونه ارتباطات روابط زناشویی و تشکیل خانواده می باشد. بهداشت روانی نسلهای جامعه نیز عمدتاً در گرو تامین بهداشت روانی خانواده است و بعنوان یک کانون مملو از محبت، آرامش برای تحول و رشد استعدادهاست. هرگونه آسیبی به آن نسل آینده را از اثرات سوء مصون نخواهد گذاشت. زندگی انسان از مراحل و چرخه های متفاوتی تشکیل شده است که یکی از پیچیده ترین و دشوارترین مراحل آن «ازدواج» و تشکیل خانواده است. ازدواج رابطه ای انسانی، پیچیده، ظریف و پویاست که از ویژگی های خاصی برخوردار می باشد. توجه به کانون خانواده، محیط سالم و سازنده، روابط گرم و تعاملات میان فردی صمیمی که می توانند موجب رشد و پیشرفت افراد گردند، از جمله اهداف و نیازهای ازدواج محسوب می شوند. (نوابی نژاد، ۱۳۷۴).

شواهد فراوانی گویای آن هستند که زوج ها در جامعه امروزی، برای برقراری ارتباط و حفظ روابط صمیمانه و دوستانه، با مشکلات فراوانی مواجهند. در حقیقت، معضل «پیشانی زناشویی» بیش از هر طبقه تشخیصی روان پزشکی دیگر، دلیل مراجعه به مراکز بهداشت روانی است (فیلیپ برانستین^۱، ۱۹۸۶).

ناسازگاری پس از ازدواج نه تنها بر کنش های روانی - اجتماعی زن و شوهر، بلکه بر رشد و تحول کودکان و نوجوانان آن خانواده نیز آثار سوئی بر جای می گذارد، به گونه ای که ۳۹ درصد نوجوانان بزه کار «کانون اصلاح و تربیت ایران» متعلق به خانواده های از هم گسیخته بوده اند (نوابی نژاد، ۱۳۷۴).

برخی از پژوهشگران سابقه از هم پاشیدگی و ناسازگاری زناشویی والدین را در سازگاری زناشویی فرزندان آن ها مؤثر دانسته اند (میرخشتی، ۱۳۷۵).

با وجود این مشکلات، جامعه ما از بی اطلاعی از یک برنامه منظم و نداشتن الگوی آموزشی مناسب برای زوج ها رنج می برد. هرچند آموزش خانواده طی سال های متمادی از سوی سازمان های گوناگونی همچون آموزش و پرورش شروع شده، اما با وجود تأثیر نسبی این آموزش ها چند محدودیت عمده در این

^۱ - H. Philip Bor nstein